

BENJAMIN MOFFITT
Popülizmin Küresel Yükselişi

BENJAMIN MOFFITT Siyaset bilimci. Popülizm üzerine çalışmalarıyla biliniyor. Avustralya Katolik Üniversitesi'nde dersler veriyor. Yazarın bu kitabı dışında iki kitabı daha var: *Political Meritocracy and Populism: Cure or Curse?* (Mark Chou ve Octavia Bryant ile birlikte, Routledge, 2019) ve *Populism* (Polity, 2020).

The Global Rise of Populism.

Performance, Political Style, and Representation

© 2016 Board of Trustees of the Leland Stanford Junior University

İletişim Yayınları 2919 • Politika Dizisi 205

ISBN-13: 978-975-05-2946-7

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2020, İstanbul

EDITÖR Aybars Yanık

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Salih Kızıl

DİZİN Berkay Üzüm

BASKI Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BENJAMIN MOFFITT

Popülizmin Küresel Yükselişİ

Performans, Siyasi Üslup ve Temsil

*The Global Rise of Populism
Performance, Political Style, and Representation*

ÇEVİREN *Onur Özgür*

ASH ve WILL'e...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	11
---------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş: Popülizmin Küresel Yükselişi.....	15
Kitabın anahatları.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

Popülizme İlişkin Sorunlar.....	29
Popülizm tartışmalarının kısa bir tarihi (1860-1990).....	31
Popülizm üzerine çağdaş literatür (1990 ve sonrası).....	37
<i>İdeoloji</i>	38
<i>Strateji</i>	41
<i>Söylem</i>	43
<i>Siyasi mantık</i>	45
Sonuç.....	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çağdaş Popülizmi Anlamak: Siyasi Üslup Olarak Popülizm.....	53
Popülizm literatüründe siyasi üslup.....	54
Siyasi üslubun kökenleri.....	59
<i>Hariman'ın siyasi üslup anlayışı</i>	61
<i>Ankersmit'in siyasi üslup anlayışı</i>	63
<i>Pels'in siyasi üslup anlayışı</i>	64

Siyasi üslubun yeni tanımı.....	66
Siyasi üslup olarak popülizm.....	71
Siyasi üslup olarak popülizmin özellikleri.....	73
“Elit” karşısında “halk” a başvurmak.....	73
“Kaba tavırlar”.....	75
Kriz, çöküş ve tehdit.....	76
Çıkarımlar.....	76
Sonuç.....	82

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İcracı: Popülizm ve Lider	85
Popülist liderin rolü.....	87
Sıradışılık ve sıradanlığı dengelemek.....	91
Sıradanlığın icrası: “Kaba tavırlar”.....	93
Sıradışılığın icrası: Liderin bedeni ve beden siyaseti.....	101
Sonuç.....	109

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sahne I: Popülizm ve Medya	111
Popülizm ve medyaya ilişkin güncel yaklaşımlar.....	113
Medyatikleşme ve popülizm.....	117
Geleneksel medyaya popülist yaklaşımlar: Kontrol ve şöhret.....	126
Kontrol.....	127
Şöhret.....	130
Popülizm ve yeni medya.....	135
Sonuç.....	142

ALTINCI BÖLÜM

İzleyiciler: Popülizm ve “Halk”	145
Çağdaş popülizm teorilerinde dolayım.....	147
“Halk” ı hazır-kıta haline getirme.....	150
İmge ve performansla “halk” ı dolayım lama.....	153
Debord: İmge olarak “halk”.....	154
Saward: Performans olarak “halk”.....	158
“Halk” için bir vekil olarak kitle medyası.....	163
Sonuç.....	167

Sahne II: Popülizm ve Kriz	169
Popülizm ve krize güncel yaklaşımlar.....	171
Krizden bahsederken aslında neyi kastederiz?	177
Krizi icra etmek.....	179
<i>Başarısızlığı tanımlamak</i>	180
<i>Başarısızlıkları kriz düzeyine çıkarmak için onu geniş bir çerçeveye oturtmak ve ona geçici bir boyut katmak</i>	181
<i>“Halk”ı krizin sorumlularına karşı çerçevelemek</i>	184
<i>Performansı artırmak için medyayı kullanmak</i>	186
<i>Güçlü liderlik ve hemen-şimdi basit çözümler sunmak</i>	188
<i>Krizi yaymaya devam etmek</i>	190
Popülist kriz icraatı karşısında “kriz siyaseti”	192
Sonuç.....	194

Popülizm ve Demokrasi	197
Demokrasi ve popülizme teşhis koymak: İyi, kötü ve muğlak	199
<i>Demokrasi için olumsuz bir güç olarak popülizm</i>	200
<i>Demokrasi için olumlu bir güç olarak popülizm</i>	203
<i>Muğlak yaklaşım</i>	205
Popülizm, “siyasal olan” ve demokratik siyaset.....	207
Popülizmin demokratik eğilimleri.....	210
Popülizmin anti-demokratik eğilimleri.....	214
Hem demokratik hem de anti-demokratik veçhesiyle popülizm.....	219
Sonuç.....	221

Sonuç: Popülizmin Geleceği	223
<i>Çağdaş popülizmi bir siyasi üslup olarak kavramak</i>	224
<i>Popülizm ve medya</i>	228
<i>Avrupa ve Amerika'nın ötesinde popülizm</i>	230
<i>Popülizm, kriz ve demokrasi</i>	231
Popülizmin geleceği.....	233

EK: Popülizm Özelliklerini Bir Siyasi Üslup Olarak Kavramak İçin Kullanılan Liderler Tablosu	237
<i>KAYNAKÇA</i>	239
<i>DİZİN</i>	273

TEŞEKKÜR

Her ne kadar kitap yazma faaliyeti tek kişilik bir iş olarak görülse de bir ekibin cesaretlendirmesi, desteği ve rehberliği olmadan gerçekleştirilemez. Kitap yazma sürecimde bunca insanın desteğini almış olmak benim için büyük bir şanstı ve onlar olmadan şu an elinizde tuttuğunuz bu kitabı bitirmeyi başaramayabilirdim.

Bu kitap 2012 ve 2015 yılları arasında Sidney ve Stockholm Üniversitesi gibi gezegenin iki ucunda bulunan muhteşem kurumlarda kaleme alındı. Sidney’de ilk teşekkürü rehberliği, desteği, tavsiyeleri ve yüreklendirmeleriyle bu projenin temeli ni atan Simon Tormey’e borçluyum. Onunla saatler süren tartışmalar ve onun dikkatli okumaları olmasaydı bu kitap asla ortaya çıkamazdı. İddialarımda daha cesaretli olmam konusunda bana özgüven veren, medya manzarasının değişimini anlamlandırmamda yardımcı olan ve belki de en önemlisi yaşam enerjisiyle araştırma ve yazım süreçlerini çok daha keyifli hale getiren John Keane’e de teşekkür ederim. Onun öncüsü olduğu Sidney Demokrasi Ağı dünyanın her yerinden birbirine benzer sorular soran insanları bir araya getiren bir forum düzenleyerek düşünme sürecime olağanüstü katkılar sundu. Bu anlamda, SDA ekibinden başta Giovanni Navarria, Tim Soutp-

hommasane ve Robert Lamb'e olmak üzere zengin tavsiyelerini benden esirgemeyen herkese teşekkür ediyorum. Sidney'de Betsi Beem, Anna Boucher, Charlotte Epstein, Anika Gauja, Alex Lefebvre, Rodney Smith, Ariadne Vromen, David Allinson, Judy Betts, Naser Ghobadzadeh, Stewart Jackson, Stephen Mills, Chris Neff ve Colombina Schaeffer gibi çok sayıda akademisyenin inanılmaz desteğine ve kitap için geri dönüşlerine mazhar olduğum Uluslararası İlişkiler ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde çalışma fırsatı bulduğum için de çok şanslıydım. Sidney'den uzakta da olsalar lisans yıllarım boyunca araştırma süreçlerinde bana yol göstermiş olan Richard Howson'ın ve Mary Zournazi'nin adını da burada anmak isterim.

Sidney'den mezun olduğumdan beri, mükemmel ve her konuda çalışmama yardımcı bir yer olan Stockholm Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde çalışıyorum. Bu süreçte yalnızca bölümden kurumsal olarak yararlanmakla kalmadım, aynı zamanda bölümde birlikte çalıştığım arkadaşlarımla geri dönüşleri, tavsiyeleri ve rehberlikleri de çalışmama büyük katkı sağladı. Danışmanlıklarını cömertçe sunan Maritta Soinenen, Michele Micheletti ve Jonas Tallberg'e, eleştirel tartışmalarıyla ve öngörülü geri dönüşleriyle katkılarını esirgemeyen Hans Agné, Andreas Duit, Faradj Koliev, Rebecca Lawrence, Ulf Mörkenstam, Alex Segerberg ve Thomas Sommerer'e ve son olarak hem önemli hem de sıradan birçok şeyi saatlerce konuşabildiğim yol arkadaşım Jon Kuyper'e özellikle teşekkür etmek isterim.

Dünyanın çeşitli bölgelerinden popülizm üzerine çalışan pek çok akademisyenin bu kitaba büyük katkıları oldu. Kitabı yayımlanmadan önce okuyan Paul Taggart, Catherine Fieschi ve Paolo Mancini'nin kitabın son halini almasında eleştirileriyle yaptıkları paha biçilemez katkı son derece önemlidir. Umarım onlar da, burada bu yansımayı fark ederler. Benzer biçimde, Stanford Üniversitesi Yayınları'ndan kitabı gözden geçirenlerin hayati geri dönüşlerinin kitabın gelişimine büyük katkısı oldu. Onların da çabaları karşısında şükran borcum olduğumu ifade etmeliyim. Carlos de la Torre, Yannis Stavrakakis,

Cristóbal Rovira Kaltwasser, Duncan McDonnell ve Pierre Ostiguy'nın cömert son okumaları, kitabın farklı bölümlerine getirdikleri yapıcı eleştiriler ve vermiş oldukları tavsiyeler karşısında müteşekkirim.

Bu kitapta kullanılan bölümlerin bir kısmı başka kaynaklarda yayımlandı ve ben de bu dergilerin editörlerinden ve hakemlerinden gelen geri dönüşlerden faydalandım. İkinci ve Üçüncü Bölüm içerikleri “Rethinking Populism: Politics, Mediatization and Political Style” (“Popülizmi Yeniden Düşünmek: Siyaset, Medyatikleşme ve Siyasi Üslup”) başlığıyla *Political Studies* (Moffit ve Tormey, 2014) adlı dergide yer alırken, Yedinci Bölüm ise “How to Perform Crisis: A Model for Understanding the Role of Crisis in Contemporary Populism” (“Kriz Nasıl İcra Edilir: Çağdaş Popülizmde Krizin Rolünü Anlamak için Bir Model Önerisi”) başlığıyla *Government and Opposition* (Moffit, 2015b) dergisinde kullanılmıştı. Yayıncıların –sırasıyla John Wiley & Sons ve Cambridge Üniversitesi Yayınları– ilgili içeriklerin yeniden gözden geçirilmiş hallerinin basılmasına müsaade etmeleri sayesinde bu kitap nihai biçimine kavuştu.

Yine önemli bir teşekkürü ise kaynaklarını cömertçe bu çalışma için seferber eden ve çalışmaya maddi destek sağlayan (Avustralya ihtisas ödülü aracılığıyla) Avustralya hükümetine, Sidney Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Yönetim ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Sidney Demokrasi Ağı, Avustralya Siyaset Çalışmaları Derneği ve Stockholm Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'ne etmek isterim.

Kitabın editöryel ve üretim sürecinde benimle birlikte sürekli çalışan Stanford Üniversitesi Yayınları'na da ayrıca teşekkürlerimi sunarım. Editörlerden Geoffrey Burn'e projenin başından itibaren gösterdiği ilgi ve şevki için, Jenny Gavacs'a da sürecin ilerleyen kısımlarındaki sakin yol göstericiliğinden ötürü müteşekkirim. Bir başka teşekkürü de çok sayıda karalamayı, kenara alınmış notları tamamlanmış bir kitaba çevirme işinde bana rehberlik eden ve ziyadesiyle yardımcı olan James Holt, John Feneron ve Martin Hanft'a borçluyum. Stanford ile birlikte çalışmanın her bir anı benim için büyük zevkti.

Aileme ve arkadaşlarıma da teşekkür etmek istiyorum. Ailem, Greg ve Kathy Moffitt, tüm planlarımda, hedeflerimde –özellikle eğitime ilişkin olanlarında– beni cesaretlendirip desteklediler. Geride bıraktığımız on yıl içerisinde dünyanın farklı coğrafyalarına yapmak zorunda olduğum yolculuklara anlayış gösterdikleri, beni destekledikleri ve en önemlisi yılmadan gösterdikleri sevgileri için onlara müteşekkirim. Ayrıca kardeşim Matt'e ve canım arkadaşlarım Alex Robertson ve Bec Graham'a süreç içerisinde kafamı dağıtmama yardımcı oldukları ve destekleri için teşekkür etmek isterim. Kayınvalidem ve kayınpeyderim Cathy ve James McAllister'a son dokuz yıl içerisinde beni defalarca ağırlamış olmalarından ve göstermiş oldukları sevgiden ötürü müteşekkirim.

Son olarak, bu kitabı hayatımdaki çok önemli iki insana adadım: Ash ve Will. Neredeyse kitabın bütün noktalarında argümanlarımı ve kullanacağım kavramları saatler süren konuşmalarla berraklaştırmama yardımcı olan Ash, bütün bölümleri herkesten daha çok okudu ve bana sürekli “mükemmelin iyinin düşmanı” olduğunu hatırlattı. Daha da önemlisi, Ash geride bıraktığımız dokuz yıl boyunca karşılıksız desteğiyle, sadakatiyle, sıcaklığıyla ve sevgisiyle hep yanımda oldu. Dolayısıyla, kitap benim olduğu kadar onundur diyebilirim. Kitabı bitirmek üzereyken, en büyük planımızı hayata geçirdik – oğlumuz Will dünyaya geldi. Böyle bir mutluluğun mümkün olabileceğinin farkında bile değildik. Her ikisi de popülizm üzerine araştırma yaparken çalışmayı sakatlayabilecek sinizme bir panzehir oldular ve her şeyi değerli kıldılar. İşte bu kitap belki de sırf bu sebeple onlara adandı.

Giriş: Popülizmin Küresel Yükselişi

Popülizm geri döndü ... demokrasinin ve neoliberalizmin parlak şafağına aldirmeden, duyarlı dünyaya musallat olmaya.

– KNIGHT (1998, s. 223)

Görünüşe göre popülist zamanlarda yaşıyoruz. Küresel Mali Krizin etkileri geçmek bilmiyor, Euro Bölgesi'ndeki borç/egemenlik krizi Avrupa Birliği'nin varlığını tehdit etmeye devam ediyor. Genel olarak, siyasi partilerin üye sayısındaki büyük düşüş ve vatandaşların kendilerini ana akım siyasetin içinde gitgide daha fazla hayal kırıklığına uğramış hissediyor oluşuyla zaman içerisinde demokrasiye olan inanç krizinden acı çekiyor olduğumuz iddia ediliyor. Öfke, hiddet ve tikslenme elitlerin üyelerini –bunlar Wall Street bankerleri olabildiği gibi, Brüksel'deki bürokratlar, önde gelen partilerden siyasetçiler ya da gazetelerin gazete dışından yazarlara açık olan sayfalarında boy gösteren kültür savaşçıları da olabilir– açıkça görevden almaları, cezaevine tıkmakla ya da devrimle tüm statükoyu değiştirmek üzere hedef alıyor. “Halk” adına etkin bir biçimde konuşabilen kurnaz politikacılar için zaman geniş siyasi kazançlar sağlamak için olgunlaşmış durumda.

Kazanıyorlar da. Son yirmi yılda –özellikle son on yılda– dünya genelinde popülistler manşetleri “demokrasiyi savunmak” adı altında “elitlerin” karşısında “halk” şeklinde kuru-

yor. Avrupa, Silvio Berlusconi, Geert Wilders, Jörg Haider ve Marine Le Pen gibi liderlerle popülist dip dalgayı deneyimleyip Kıta'daki popülist partiler önemli siyasi başarılarının tadını çıkardılar. Latin Amerika bölgeyi geri döndürülemez bir biçimde değiştiren Hugo Chávez, Nicolas Maduro, Eva Morales ve Rafael Correa gibi ülkelerinde en yüksek pozisyonları edinen sol popülist liderler gördü. Birleşik Devletler'de ise, Çay Partisi 2013'te yönetim faaliyetinin geçici süre askıya alınmasına ve Sarah Palin, Ted Cruz ve Donald Trump gibi karakterlerin Amerikan muhafazakârlığına yeni bir biçim vermesine sebep oldu. Asya-Pasifik'te, Thaksin Shinawatra, Joseph "Erap" Estrada, Pauline Hanson ve Winston Peters ülkelerinde silinmez izler bırakırken, Afrika Yoweri Museveni, Micheal Sata ve Jacob Zuma gibi zalim popülist liderler gördü. Başka bir deyişle, –bir öç alma motivasyonu– popülizm geri geldi. Başka bir çağa ya da dünyanın belirli bir alanına aitmiş gibi görülen bir kenar fenomen şu anda çağdaş siyasetin dayanak noktası haline gelmiş durumda. Bu durumu açıklamak için kimi düşünürler son yıllarda dünyanın çeşitli bölgelerinde “popülist *Zeitgeist*” (Mudde, 2004, s. 542), “popülist dalga” (Krastev, 2007, s. 57) ve “popülist diriliş” (Roberts, 2007, s. 3) gibi kavramları kullanıyorlar.

Gerçekten, akademi de bu gelişmelere, aynı dönemde popülizm üzerine yapılan akademik çalışmaların kendi popülist yeneden doğuşuna yakın bir önem verdi. Popülizm, siyaset bilminde her ne kadar uzun bir sicile sahip olsa da –dağınıklığı ve kopukluğu bir kenara–, kavrama, 90'ların ortasından itibaren kimi yazarlarca Avrupa'daki “yeni popülizm” ve Latin Amerika'daki “neo-popülizm”in ortaya çıkışını anlayabilmek için yeni bir soluk getirildi (Betz, 1993, 1994; Roberts, 1995; Taggart, 1995, 1996). Bu durum 21. yüzyılın başında popülizm üzerine yapılan ampirik çalışmalarda patlamaya yol açtı. Popülizm ayrıca, siyaset teorisinin Laclau (2005b, 2005c), Mouffe (2005a), Ranciere (2006), Zizek (2006a, 2006b) gibi figürlerinin kavramla ilişkili olarak, nasıl paradoksal bir biçimde demokrasiyle ilintili olduğunu ortaya koyarak güncel tartışmalarının merke-

zinde yer aldı. Tüm bunlar birlikte ele alındığında, bu eğilimler popülizm gibi siyaset üzerine çalışmaların görece olarak daha kısımlında bulunan bir konunun, disiplinin en çekimlili ve geniş kapsamda tartışılan bir kavramına dönüşümünü gözler önüne seriyor (Canovan, 2004; Comroff, 2011).

Dahası, popülizm üzerine olan bu yeni ilgi akademinin fildişi kuleleriyle sınırlı kalmadı. Siyasetçiler ve gazeteciler son yıllarda kavramın üzerine, onu demokrasi için büyük bir tehlike şeklinde tasvir ederek, atladılar. *New York Times* “Avrupa’nın sert popülist tepkisi” diye dizlerini dövrerken, *New Statesman* popülizmi “baskı altında bulunan ana akım demokrasiye gerçek tehdit” olarak tanımlamıştı. İtalya eski Başbakanı Enrico Letta, popülizmi Avrupa’daki istikrara tehdit olarak etiketlenirken, Meksika eski Dışişleri Bakanı Jorge Castañeda, popülizmi “Latin Amerika için bir felaket” olarak tanımlıyordu. Bununla birlikte başka mecralarda popülizm, arızalı demokratik sistemlerimizin ilacı olarak resmediliyordu: *Atlantic*, liberal anlayışın düzeltilmesinin tek yolunun popülizm olduğunu ileri sürerken, *Huffington Post* 2014’ü “iktisadi popülizmin yılı” olarak ilan etmişti.

Popülizme olan bu yaygın ilgiye rağmen, fenomene dair çeşitli bakış açıları hâlâ anlayabilmiş değiliz. Sorular oldukça fazla: Popülizm dünya çapında nasıl bu kadar hızlı bir biçimde yaygınlaştı? Bu farklı biçimde tezahür eden popülizmlerin ortak noktası nedir? Popülizm gerçekten de demokrasi için bir tehdit mi? Ve belki de en temel soru: Günümüzde popülizm terimini kullandığımızda, gerçekte neden bahsediyoruz?

Bu soruları cevaplayabilmek için kitaptaki temel argüman, çağdaş popülizmi yeniden düşünmeye ihtiyacımız olduğudur. Çünkü popülizm bugün daha önceki tekrarlarından farklı, hızlıca değişen medya ve siyasal iletişim düzlemine gömülü bir biçimde değişip gelişmiştir. Popülizmin klasikleşmiş “halk” ve “elitler” ayrımına dayanan tanımı devam ederken, onun yeni medya teknolojilerine dayanmasının, siyasal temsil ve özdeşleşme tarzlarının değişimiyle ilişkisinin ve her yerdeliğinin giderek artışının açıklanmaya ihtiyacı vardır. Bunların ışığında ki-

tap, popülizmi özellikle bir “şey” ya da mahiyet olarak görmektense, icra edilen, şekillendirilen ve çeşitli siyasi ya da kültürel bağlamlarda harekete geçirilen bir *siyasi üslup* olarak anlamak gerektiğini ileri sürüyor. Böyle bir tercih, medyanın siyasi hayatın bütün alanlarına dokunduğu, kriz algısının kalıcı olduğu ve popülizmin birbirinden tamamen farklı birçok bağlam ve tezahürde görünür olduğu bir zamanda popülizmi anlamlandırmaya imkân tanır.

Bu argümanın oluşturulmasında, daha kapsamlı, incelikli ve zaman-bağlam hassasiyeti olan bir anlayışla çağdaş popülizmi okuyucuya sunmak kitabın üç ana hedefi olarak sıralanabilir. İlk hedeflenen, popülizmi dönüşen küresel medya düzleminde konumlandırmaktır. “İletişimsel bolluğun” hüküm sürdüğü, iletişim teknolojilerinin her yerdeliği ve dolayısıyla kolay ulaşılabirliği, bilgi ve iletişim teknolojilerinin giderek artan hızı ve kapsamı, “en özel gündelik ilişkilerden geniş çaplı küresel organizasyonlara, her moment yoğun bir biçimde dolaylanmıştır ve mesajların içerikleri sürekli değişip kimi zaman mesajın yaratıcılarının da isteği dışında biçimlenir” (Keane, 2013, s. 23). Bu küresel ortamda popülizmin lider ve halk arasında doğrudan ya da aracısız bir fenomen olarak var olduğunu ileri süren idealize edilmiş görüş terk edilmeli ve popülizmin yoğun bir biçimde dolayimli olan doğası keşfedilmeli ve dahası gösterilmelidir. Bizler artık zeytinyağı tenekesini kendisine kürsü yapıp oradan “halka” popülist bir biçimde konuşan romantik bir anlayışla iş-tigal etmiyoruz, bilakis yeni bir tür kurnaz, yeni medya teknolojilerini kendi çıkarına kullanmasını bilen popülist liderlerin doğuşuna şahitlik ediyoruz. Siyasalın gitgide medyatikleşmesi popülizme nasıl yarar sağladı? Popülist figürler “halk”a ulaşmak için medyanın farklı yönlerini nasıl kullandılar ya da bu farklı yönlerle nasıl ilişkilendiler? İnternetin ve sosyal medya kullanımının yaygınlaşması çağdaş popülizmi nasıl değiştirdi?

Bu kitabın ikinci hedefi ise salt bölgesel popülizm kavram-sallaştırmasının ötesine geçmek ve yerine, popülizmi bir *küresel fenomen* olarak gören anlayışı kurmaktır. Her ne kadar bu yavaşça değişiyor olsa da, popülizm üzerine yazılmış olan lite-

ratür hâlâ akademik bir gettolaşma tarafından belirleniyor; bu sebeple, fenomenin spesifik olarak bölgesel düzeydeki çalışmaları (her biri kendi gelenekleri, tanımları ve arketipik vaka incelemeleri) birbirinden izole bir biçimde kalmaya eğilimlidir. Bölgesel sınırları aşan araştırmaların sayısı oldukça az.¹ Rovira Kaltwasser'in (2012, s. 185) söylediği üzere: "Neredeyse popülisti inceleyen bütün çalışmalar bu zamana kadar spesifik bir bölgenin ampirik ve teorik analizine odaklandı." Bu bölgeler genellikle Batı Avrupa, Latin Amerika ya da Kuzey Amerika olmuştur. Bu kitap ise literatürün özellikle Asya-Pasifik ve Afrika örnekleri gibi "olağan olmayan şüphelilerine" de uzanarak bu bölgesel sınırlamanın ötesine geçmeyi amaçlıyor ve popülist bölge ve ülkeler arasında karşılaştırıyor. Popülistizm özgün bir karşılaştırmalı yaklaşım geliştirmek Beppe Grillo, Sarah Palin, Rafael Correa ve Thaksin Shinawatra gibi liderleri birbirlerine neyin bağladığını düşünmemize yardımcı olur. Şöyle de sorulabilir: Bu birbirine hiç benzemeyen aktörlerin "popülist" olduğu iddiası gerçekte neye dayanır?

Medya merkezli ve küresel bir çağdaş popülistizm anlayışı geliştirmekle uyumlu olarak kitabın üçüncü amacı, çağdaş popülistizm kavramsallaştırmak için siyasi üslup olarak popülistizm gibi bir çerçeve geliştirmek ve bu çerçeveyi ileri sürmektir. Popülistizm literatüründe birçok yazar "siyasi üslup" terimini kullanırken (Canovan, 1999; de la Torre, 2010; Knight, 1998; Taiguieff, 1995), görece olarak çok da geliştiğini düşünmediğim bu yaklaşım, genelde retorik, iletişimsel stratejiler ya da söylemle eşanlamlıymış gibi ele alındı. Bu kitap daha açık seçik ve daha kapsamlı bir siyasi üslup kavramı geliştirmek, sadece iletişimsel ve retorik öğelerinin ötesinde ve onun edimsel, estetik ve çağdaş popülistizmle etkileşimli unsurlarını vurgulamak için yukarıda bahsedilen yazarların önemli çalışmaları üzerine inşa edildi. Fieschi'nin (2004a, s. 115) belirttiği gibi, geçmişte popülistizm siyasi bir üslup olarak ele almak "üslup kavramı manasız veya en azından lüzumsuz ve yüzeysel bir şeyi belirttiği için

1 İstisnalar için bkz. Mudde ve Rovira Kaltwasser (2012b, 2013a) ve de la Torre (2015b).

onu hakkında kavramaya yetmez gibi görünüyordu. Gerçeklikten bu kadar uzak bir şey olamaz, halka çağrıda bulunmanın gücü –bu muğlak bir şey de olsa– asla hafife alınmamalıdır”. Kitap, siyasi üslubun hiçbir biçimde “gereksiz ya da önemsiz” olmadığını, dahası popülizmin her şekle girebilen ve çok-yönlü doğasını kavramak kadar günümüz siyasi ortamında onun konumunu anlamak açısından da hayati olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Kitap, popülizmin farklı kurucu bileşenlerini, edimsel bir siyasi üslup olarak düşünülen liderin *icracı*, “halkın” *izleyici*, krizlerin ve medyanın bir *sahne* olarak kurulduğu teorik bir çerçeve içerisinde açıkça gözler önüne serer. Bu yeni söz dağarcığı bizlere –modern popülizmin temelindeki– “halka” başvurmanın altında yatan temsil ve performans mekanizmalarına odaklanmamıza yardım ettiği kadar, modern popülizme içkin teatrallliği de görmemizi sağlar.

Varsayalım ki bu kitabın oldukça iddialı ve geniş bir perspektifi var, popülizmi yeniden düşünmeyi ve bu çerçeveyi kurmayı aslında nasıl yapacak? Kitap, yorumlayıcı ve disiplinlerarası bir duruş noktasından² yola çıkarak, popülizm üzerine dünyadaki çağdaş popülizmin doğasını aydınlığa kavuşturacak bir kavrayış geliştirmek için çeşitli disiplinlerin ve bölgelerin literatürleri (alan araştırmaları, karşılaştırmalı siyaset, siyaset teorisi ve siyasal iletişimi de içeren) arasında bir bağ kuran üç adımlı bir yaklaşımla ortaya koymayı amaçlıyor. Birinci adım kavramsaldır, *Popülizm nedir?* sorusunu sorar. Bu soruyu cevaplamak için kitap, çağdaş popülizm üzerine günümüze kadar yazılmış literatürü eleştirel bir perspektifle, çağdaş literatürde temel sorunları ve gerilimleri popülizmi tanımlamak için yerli yerine oturtan dört ana yaklaşımı gözden geçirecek (1990’dan günümüze). Bu yaklaşımlar sırasıyla popülizmi ideoloji, strateji, söylem ya da siyasi mantık olarak görür.

2 Popülizm gibi anlamı demokrasi, “halk”, meşruiyet ve egemenlik gibi kavramların etrafında dönen tartışmalardaki muvazaalara bağlı olan bir fenomen, saf pozitivist araştırma yönteminden yorumsuz bir yöntemle ele alınmaya daha elverişlidir. Sosyal bilimlerdeki dilbilimsel dönüşümün (Carver, 2002; Patton, 2008) hemen ardından, popülizmin anlamına ilişkin tartışmaların bizatihi fenomenin bir parçası olduğunun da hakkı teslim edilmelidir.